

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 25 серпня 2016 року
(протокол № 1)

**Практикум інструментально-виконавської підготовки
(оркестровий клас, основний/додатковий музичний
інструмент, підготовка концертних номерів)**

**ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
спеціальності
014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

**Бердянськ,
2016 рік**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: кандидат педагогічних наук, доцент П.Б.Косенко
кандидат педагогічних наук, доцент С.М.Сергієнко
старший викладач Ю.В.Смаковський

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “16” червня 2016 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни “Практикум інструментально-виконавської підготовки ” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система виконавських умінь та навичок, необхідних для вираження художнього задуму твору у виконавському процесі.

Міждисциплінарні зв'язки:

У результаті вивчення курсу «Практикум інструментально-виконавської підготовки» використовуються, збагачуються, узагальнюються та доповнюються знання, вміння й навички студентів, які необхідні в курсах: «Гармонія», «Поліфонія», «Аналіз музичних творів», «Методика викладання музичного мистецтва», «Практикум диригентсько-хорової підготовки».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Практикум інструментально-виконавської підготовки» – підготувати студентів, майбутніх вчителів музичного мистецтва до організації та проведення інструментальної роботи в школі; сформуванню необхідних виконавських умінь сольного виконавства на музичному інструменті та гри в оркестрі; сприяти всебічному розвитку музичних здібностей, творчої ініціативи й уяви, образної мови, музичного мислення, артистизму; виховувати музичний смак та любов до музичного мистецтва; формувати особистість музиканта-педагога, його професійну ерудицію.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Практикум інструментально-виконавської підготовки» є:

- засвоєння теоретичних основ інструментальної виконавської техніки;
- ознайомлення з широким колом інструментальних творів, різноманітних за ідейно-художнім змістом та музично-стилістичними особливостями;
- формування музичного кругозору майбутніх вчителів музики засобами різноманітного репертуару;
- оволодіння виконавсько-технічними навичками, необхідними для професійної роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- засвоєння основних методів і прийомів інструментальної роботи;
- озброєння методикою самостійної роботи над інструментальними творами;
- вироблення у студентів професійних умінь і навичок гри в оркестрі;

управління оркестровим колективом на основі оволодіння методами роботи з оркестром, дидактичними принципами та знаннями психофізіології виконавства на оркестрових інструментах;

- оптимізація професійної підготовки вчителя музики в інтегрованій єдності музично-виконавського та педагогічного компонентів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей:

ЗК 1. Соціальні та загальнокультурні

Здатність до формування національної самосвідомості, соціальної відповідальності; додержання правових та етичних норм, правил культури поведінки у стосунках з людьми.

Здатність до постійного фізичного і духовного самовдосконалення.

Здатність до збереження і примноження історичної спадщини, національних культурних традицій.

ЗК 3. Міжособистісні

Здатність до міжособистісної взаємодії.

Здатність працювати в команді та автономно, виявляти ініціативу та лідерські якості.

Здатність до критики й самокритики.

ЗК 4. Системні

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність використовувати набуті знання, вміння та навички для вирішення професійних завдань, виходячи з конкретних практичних ситуацій.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФК 1. Мотиваційна

Здатність до усвідомлення значення майбутньої професії в соціальному та особистісному контекстах, сутності основних проблем дисциплін, що визначають зміст освіти за фахом, їх взаємозв'язок у цілісній системі знань.

ФК 4. Музично-виконавська

Здатність здійснювати виконавську діяльність на базі професійних знань та навичок гри на музичному інструменті, сольного та хорового співу, хорового диригування, оркестрової та ансамблевої гри.

ФК 5. Управлінська активність

Здатність демонструвати базові навички управлінської діяльності в освітньому закладі під час організації музичного навчання та позаурочної культурно-масової роботи.

Та демонструвати такі *результати навчання*:

ПРН 1. Володіти базовими знаннями з циклу гуманітарної підготовки, які сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості.

ПРН 2. Вирішувати фахові завдання з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та навколишнього середовища, збереження життя, здоров'я та працездатності суб'єктів професійної діяльності.

ПРН 8. Демонструвати практичні навички роботи у команді, здійснення ефективного психологічного впливу на членів групи, подолання труднощів у сфері спільної діяльності, розв'язання конфліктів.

ПРН 9. Організовувати процес власної професійної діяльності і самоосвіти.

ПРН 10. Рефлексивне ставлення до себе, здатність до самостійного пошуку помилок, оцінки своєї поведінки і результатів власного мислення, результатів праці й поведінки інших суб'єктів професійної діяльності.

ПРН 11. Пізнавати дійсність, переводячи знання про самоте й окреме у знання про загальне і навпаки; отримувати безпосередню інформацію про об'єкти у формі індивідуальних конкретно-чуттєвих образів через здатність до відчуттів сприйняттям і уявленням.

ПРН 12. Застосовувати професійні знання, вміння та навички для розв'язання практичних завдань, що виникають під час педагогічній діяльності та у повсякденному житті.

ПРН 14. Бути придатним до педагогічної діяльності, включаючи рівень розвитку здібностей і характер мотиваційної сфери, джерелом якої виступають відповідні естетичні ідеали, прагнення, переконання, установки, наміри, життєві цілі і цінності.

ПРН 18. Демонструвати наявність спеціальних музичних здібностей, таких як звуковисотний і тембровий слух, відчуття ритму, музична пам'ять, загальна музикальність.

ПРН 19. Здійснювати слуховий аналіз, підбирати мелодії в межах програми загальноосвітньої школи і акомпанемент до них, транспонувати, перекладати і аранжувати невеликі за обсягом хорові та інструментальні твори для різного складу виконавців.

ПРН 20. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність на належному фаховому рівні під час інструментального музикування, вокальної та диригентської діяльності; володіти навичками хорового співу, оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.

ПРН 21. Володіти базовими знаннями і практичними навичками організаційної та творчої роботи з колективом, виявляти розуміння принципів постановки та оформлення культурно-дозвіллевих заходів у школі.

На вивчення навчальної дисципліни з першого по четвертий роки навчання відводиться 720 годин / 24 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Блок «Оркестровий клас»

Тема 1. Склад оркестру та його загальний звуковий об'єм.

Музичні інструменти українського народу, їх виникнення та удосконалення талановитими майстрами. Характеристика оркестрових інструментів, їх технічні та художньо-виражальні можливості, прийоми гри.

Тема 2. Характеристика звукових об'ємів смичкової групи.

Смичкові музичні інструменти – група струнних музичних інструментів, звук на яких видобувається за допомогою смичка, яким проводять по натягнутих струнах. Загальний оркестровий діапазон та звукові можливості інструментів смичкової групи.

Тема 3. Звуковий об'єм духової та струнної групи.

Загальний оркестровий діапазон та об'єм духової та струнної групи. Підгрупи духових інструментів в оркестрі. Яскрава, потужна звучність духової групи оркестру.

Тема 4. Використання баянів у оркестрі.

Оркестрові можливості інструментів клавішно-міхової групи. Застосування інструментально-виконавських умінь, набутих у класі основного музичного інструменту (баян). Робота над звуком, динамікою, нюансуванням, артикуляцією. Робота над оркестровим строєм та ансамблем.

Тема 5. Використання акордеонів у оркестрі.

Місце і роль акордеона в оркестрі. Виконання твору в характері і темпі. Уважне виконання оркестрової партії. Динаміка, штрихи, характер звуковедення. Виконання в темпі в ансамблі з іншими інструментами оркестру.

Тема 6. Мелодичні лінії контрапунктичного значення.

Виникнення терміну «контрапункт», його значення в оркестровій грі. Акомпанування в контрапунктичному стилі. Складна фактурна і темброва змінність, поліфонія пластів, багаті технічні засоби оркестрової поліфонії.

Тема 7. Оркестрові фони (антифони, прості, канонічні, прямі та обернені імітації та ін.).

Прийоми імітаційної поліфонії – антифони, прості, канонічні, прямі та обернені імітації, з ритмічним збільшенням і зменшенням, а також стретти, фугато. Імітації, що динамізують розвиток, сприяють накопиченню енергії в напружених рухах до кульмінацій, темброво-регістровий контраст голосів, що сприяє їх рельєфному звучанню.

Тема 8. Фактурна лінія ударної групи.

Фактура оркестрової тканини. Використання різних видів фактури ударною групою інструментів в оркестрі. Різновиди групи ударних інструментів та їх значення в оркестрі.

Тема №9. Зміст різножанрових музичних творів (полька, вальс, марш). Розучування різножанрових музичних творів. Робота в партіях над штрихами та динамічними відтінками.

Тема №10. Розкриття художньо-образного змісту творів різних жанрів.

Тема №11. Знайомство з музичними творами українських композиторів М.Лисенка, М. Скорика, М. Виятика.

Тема №12. Вивчення та виконання музичних творів українських композиторів.

Тема №13. Розвиток техніки правої руки.

Напрями розвитку кистьової гри на народних інструментах. У межах кожного виду кистьової техніки руки: репетиційні прийоми, невеликі пасажі, в яких чергуються штрихи легато і стаккато, стрибки, короткі фігури, нескладні стакатні рухи у партіях окремої руки, а іноді обох рук. Розвиток кистьової вільності пальцевої швидкості, що сприяє об'єднанню у кожній п'єсі елементів рухливого легато і легкого стаккато.

Тема №14. Динаміка, штрихи, характер звуковедення.

Поняття динаміки на музичному інструменті. Градації динаміки в оркестрі. Робота над динамікою в оркестровому звучанні. Оволодіння штриха стаккато, та легато, вміння виконувати їх на достатньо-професійному рівні. Гра різноманітних штрихових комбінацій.

Тема №15. Специфічні прийоми гри на інструментах.

Сучасні специфічні прийоми гри на оркестрових інструментах. Специфічні прийоми гри: вібрато, глісандо, портаменто, фрулато та інші. Характерні види нетрадиційних специфічних прийомів гри на оркестрових інструментах.

Тема №16. Звуковий об'єм, позиції, аплікатура.

Уміння знаходити природну і раціональну аплікатуру. Аплікатура як засіб виразності виконання, подолання технічних труднощів, розвитку свободи орієнтування на грифі, клавіатурі, клапанах, покращення чистоти інтонації (у виконавців на струнних інструментах). Звуковий об'єм оркестрових інструментів.

Тема №17. Оркестрові технічні можливості.

Домровий секстет. Шість різновидів чотириструнної домри (кобзи): перші та другі домри, альти, тенори, басы, контрабасы. Група балалайок: прими, секунди, альта, баса, контрабаса і застосовується епізодично, головним чином у функції акомпанементу. Група баянів: *piccolo*, перший, другий баян, баритон, бас, контрабас.

Тема №18. Робота над окремими деталями твору.

Відпрацювання твору в повільному темпі, вислуховування артикуляції кожного звука, фразування, відтворення динаміки та штрихів.

Тема 19. Прийоми перекладу окремих фактурних складових: мелодія, виокремлення та додавання мелодичних підголосків.

Специфіка перекладу мелодії, виокремлення та додавання мелодичних підголосків у музичних творах гомофонної та поліфонічної фактури.

Тема 20. Прийоми перекладу окремих фактурних складових: аналіз гармонії, збагачення гармонічних підголосків, логіка голосоведіння, мелодичні та гармонічні фігурації.

Тема 21. Гармонія та логіка голосоведіння - основа оркестровки музичного твору. Потреба у збагаченні гармонічними підголосками при інструментовці.

Тема 22. Особливості оркестрування музичного твору з мелодичними та гармонічними фігураціями

Тема 23. Прийоми перекладу окремих фактурних складових: спрощення технічно важких місць, фразування, транспозиція. Техніка спрощення технічно важких місць. Сутність поняття «фразування». Закономірності фразування. Специфіка транспонування.

Тема №24. Робота над віртуозними місцями музичного твору.

Різноманітні технічні прийоми гри для досягнення та подолання в технічно-віртуозних місцях твору.

Тема 25. Послідовність завдань з ускладненням музичного матеріалу; етапи розучування окремих (технічно-складних) творів.

Тема №26. Позаоркестрова гра вправ, що допомагають подолати складні місця в оркестрових партіях.

Тема 27. Послідовність зміни темпу, штрихів та вплив їх на якість. Гра вправ, направлених на розвиток почуття ритму.

Тема 28. Позаоркестрова гра вправ, що включають в себе різноманітні метричні комбінації. Аналіз та виконання простих метрів (2/4,3/4,4/4 та ін.). Аналіз та виконання складних метрів (3/2,7/4,5/4,5/8 та ін.).

Блок «Основний музичний інструмент»

Тема 1. Загальні питання постановки виконавського апарату.

Тема 2. Гама дієзні до 3-х знаків

Тема 3. Етюд

Тема 4. Шкільна пісня за 1–2 клас.

Тема 5. Музична термінологія і як засіб тлумачення нотного тексту.

Тема 6. Твір великої форми

Тема 7. П'єса

Тема 8. Поліфонічний твір

Тема 9. Гама бемольні до 3 знаків

Тема 10. Етюд

Тема 11. П'єса

Тема 12. П'єса зі шкільного репертуару 3 клас

Тема 13. Гама дієзні до 4 знаків

Тема 14. Художній етюд

Тема 15. Розгорнута п'єса

Тема 16. Твір великої форми

Тема 17. Шкільна пісня за 3-4 клас

Тема 18. Гама бемольні до 4 знаків

Тема 19. Етюд

Тема 20. Поліфонічний твір

Тема 21. Розгорнута п'єса

Тема 22. П'єса зі шкільного репертуару 3-4 клас

Тема 23. Гама дієзні до 5 знаків

Робота над гаммами H-dur, gis-moll. Робота над арпеджіо. Робота над акордами, D7. Виконання 11 видів арпеджіо

Тема 24. Художній етюд

Тонально-гармонічний аналіз етюда. Аналіз позиційних послідовностей в етюді та технічних формул. Визначення доцільної аплікатури. Методи і способи технічного вивчення етюду. Робота над концертним виконанням етюду

Тема 25. Шкільна пісня за 4-5 клас. П'єса зі шкільного репертуару 5-7 клас.

Аналіз музичної форми. Робота над засобами музичної виразності.

Тема 26. Читання з аркуша 10 фортепіанних п'єс (6–7 клас ДМШ)

Тема 27. Транспонування 4 шкільних пісень на тон вгору та вниз

Тема 28. П'єса.

Розбір аналізу авторського тексту: гармонічного, мелодичного, фактурного, аналіз форми та часових зв'язків. Робота над єдиним цілісним образом.

Тема 29. Поліфонічний твір.

Визначення структури поліфонічного твору. Робота над інтонаційними, ладовими та метроритмічними особливостями твору. Робота над засобами музичної виразності: артикуляцією, штрихами, динамікою, аплікатурою, педаллю.

Тема 30. Твір великої форми

Визначення структури сонатного твору. Драматургія розвитку твору

Робота над засобами музичної виразності: артикуляція, штрихи, динаміка, аплікатура, педаль

Тема 31. 7 п'єс зі шкільного репертуару Розбір нотного тексту. Розкриття музично-художнього образу. Художнє виконання п'єс.

Тема 32. Робота над твором державної програми. Концертне виконання.

Блок «Додатковий музичний інструмент»

Тема 1. Постановка виконавського апарату та основні принципи звукоутворення.

Тема 2. Координація рук при вирішенні різноманітних технічних завдань.

Тема 3. Звуковидобування лівою рукою. Мелізми.

Тема 4. Принципи руху лівої руки при зміні позицій.

Тема 5. Керування якісними характеристиками звука.

Тема 6. Виконавські прийоми підвищеної складності і колористичні прийоми.

Тема 7. Два різнохарактерні твори.

Тема 8. Виконання двох пісень шкільного репертуару під власний інструментальний супровід.

Блок «Підготовка концертних номерів»

Тема 1. Інструментальні жанри української народної музики.

Тема 2. Принципи інструментовки та аранжування української народної музики.

Тема 3. Тематика українських народних пісень, що виконуються з інструментальним супроводом.

Тема 4. Принципи аранжування інструментального супроводу до українських пісень у залежності від регіону.

Тема 5. Інструментальні жанри болгарської народної музики.

Тема 6. Принципи інструментовки та аранжування болгарської народної музики.

Тема 7. Тематика болгарських народних пісень, що виконуються з інструментальним супроводом.

Тема 8. Принципи аранжування інструментального супроводу до болгарських пісень у залежності від регіону.

Тема 9. Інструментальні жанри грецької народної музики.

Тема 10. Принципи інструментовки та аранжування грецької народної музики.

Тема 11. Тематика грецьких народних пісень, що виконуються з інструментальним супроводом.

Тема 12. Принципи аранжування інструментального супроводу до грецьких народних пісень у залежності від регіону.

Тема 13. Інструментальні і вокальні жанри російської народної музики.

Тема 14. Принципи інструментовки та аранжування російської народної музики.

Тема 15. Інструментальні і вокальні жанри молдавської та угорської народної музики.

Тема 16. Принципи інструментовки та аранжування молдавської та угорської народної музики.

Тема 17. Розвиток вокально-виконавських якостей студентів. Гармонійні розспівування, співочі вправи, спрямовані на знищення дистонації голосу.

Тема 18. Горизонтальний і вертикальний лад вокального ансамблю. Взаємозв'язок вокальних та ансамблевих навичок. Слово і музична фраза.

Тема 19. Розбір і розучування програмних творів.

Тема 20. Виконання народних пісень та музичних творів літературного походження.

Тема 21. Досягнення природного вільного співу та грудного резонування.

Тема 22. Робота над тембральною забарвленістю колективу.

Тема 23. Жанри українських народних пісень.

Тема 24. Регіональні різновиди вокальної музики України.

Тема 25. Виконавська майстерність та культура уваги виконавців вокально-інструментального колективу

Тема 26. Визначення ідейно-художньої концепції вокального номеру.

Тема 27. Підготовка концертних номерів за постановочним планом:

- костюм і музичне оформлення вокального твору;
- положення корпусу, рук, ніг, голови;
- відпрацювання техніки виконання;
- робота над образністю та виразністю виконання;
- сценічний показ вокального твору.

Тема 28. Аналіз концертно-виконавської діяльності колективу.

3. Рекомендована література

Базова

1. Барсова І. Книга про оркестр. Київ: «Музична Україна», 1981. 206 с.
2. Бродський Г.Л., Горбенко О.Б., Сметана С.О. Оркестровий клас : навчально-методичний посібник. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – 328 с.
3. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. – Львів : ЛДМА, 2001. 144 с.

4. Гаркуша Л., Економова О. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності: навч.-метод. посіб. для студен. ВНЗ. – Київ : Київський ун-т ім.Б.Грінченка, 2016. – 161 с.
5. Гаркуша Л., Економова О. Формування професійних умінь майбутніх учителів музики на заняттях з основного музичного інструмента (фортепіано): навч.-метод. посіб. для студ. ВНЗ. – Київ : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 99с.
6. Гуцал В. Грає оркестр українських народних інструментів. – Київ: «Мистецтво», 1978. –134 с.
7. Гуцал В. Інструментовка для оркестру українських народних інструментів / Віктор Гуцал. – К. : Музична Україна, 1988. – 79 с.
8. Гуральник М. Л. Організація та керівництво народно-інструментальними колективами: навч.-метод. посібник. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – Ч. I. – 128 с.
9. Давидов М. А. Виконавське музикознавство : енциклопедичний довідник. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. – 400 с.
10. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах : навч. посіб. – Київ : Освіта України, 2010. – 416 с.
11. Косенко П.Б. Основи класичної техніки гітариста: метод. рек. / Павло Косенко. – К. : Муз. України, 2013. – 44 с.
12. Крицький В. М. Музично-виконавська інтерпретація : педагогічні проблеми музично-виконавської підготовки : монографія. – Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин : Вид-во НДУ, 2009. – 158 с.
13. Кулікова В. М. Художнє мислення музиканта. Традиції та інновації : навч. – метод. посіб. – Київ : Купріянова , 2007. – 132 с.
14. Липченко В. Методика початкового навчання гри в оркестрі народних інструментів. Київ, 1985. 75 с.
15. Лисенко М. Методика гри на домрі. Київ, 1990. 38 с.
16. Методика обучения игре на народных инструментах / Сост. П. И. Говорушко. – Л. : «Музыка», 1975. – 87 с.
17. Михайленко Н. П. Методика преподавания игры на шестиструнной гитаре / Н. П. Михайленко. – К. : Книга, 2003. – 248 с.
18. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки: метод. посіб. / Тернопіль: Астон, 2000. – 68 с.
19. Фергюсон Г. Фортепіанне виконавство: навч.посіб. – Львів : Сполом, 2007. 224 с.
20. Фоміна Т. М. Сильові принципи фортепіанного виконання і можливості індивідуальної виконавської інтерпретації: навч. посіб. – Одеса: Астропринт, 2014. 136с.

Допоміжна

1. Богданов В. Історія духового музичного мистецтва України. – Харків, 2000. – 254 с.
2. Вольман Б. Л. Гитара и гитаристы : очерк истории шестиструнной гитары / Борис Львович Вольман. – Л. : Музыка, [Ленингр. отд-ние], 1968. – 188 с.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнограф. нарис: у 2 т. / Київ, 1991.

4. Духовні скарби нашого краю: фольклор Бердянського району Запорізької області / Укл. І.Я. Павленко, Н.Г. Полякова. – Запоріжжя, 2005. – 71 с.
5. Іваницький А. Українська народна музична творчість / А. Іваницький. – К. : Муз. Україна, 1990. – 336 с.
6. Інсценізація весільних обрядодійств / Упоряд. Л.Гапон. – Рівне, 2006.
7. Козацькі пісні Фольклорні записи та упорядкування Н.Г. Полякової. – К. : Музична Україна, 1991.
8. Курочкін О.В. Новорічні свята українців / О.В.Курочкін. – Київ, 1978. 200с.
9. Кушпет В.Г. Самовчитель гри на старосвітських музичних інструментах / В.Г. Кушпет. – К., 1997. – 136 с.
10. Мацієвський І. Ігри й співголосся. Контонація / Ігор Мацієвський. – Тернопіль: «Астон», 2002. – 172 с.
11. Манилов В. Учись аккомпаніровать на гитарі / В. Манилов. – К. : ComConPress, 2002. – 320 с.
12. Молотков В. Аранжировка для гитары : учеб.-метод. пособие / Владимир Молотков. – К. : Хрещатик, 1997. – 125 с.
13. Молотков В. Джазовая импровизация на шестиструнной гитаре / В. Молотков. – К. : Музична Україна, 1989. – 151 с.
14. Пшеничний Д. Аранжування для народних інструментів / Д. Пшеничний. – К. : Музична Україна, 1980. – 117 с.
15. Федоришин В.І. Формування виконавської майстерності студентів музично-педагогічних факультетів у процесі колективного музикування : автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Нац.ун-т ім. М.П. Драгоманова. – Київ, 2006. – 18 с.
16. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу / Гнат Хоткевич. – Харків, 2002. – 288 с.
17. Ященко І.А. Методика викладання гри на спеціальному інструменті : метод.рек. для студ. спец. 6.020204 «Музичне мистецтво». – Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2015. 103 с.

4. Методи навчання:

4.1. Методи оволодіння знаннями, уміннями і навичками: розповідь, пояснення, бесіда, проблемний виклад, демонстрація мультимедійних матеріалів, виконання практичних завдань і вправ, робота з літературою.

4.2. Цілісного огляду музичного твору, наочного показу, інтонаційної підтримки, використання технічних засобів, варіативної інтерпретації музичного твору, індивідуального та колективного музикування.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік, екзамен

6. Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що	Для підсумкового	Для всіх видів підсумкового контролю

	включає екзамен, курсону роботу, практику	семестрового контролю, що включає залік	
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Додаткова інформація _____